

SFÂRȘIT DE DRUM SAU RĂSCRUCE PENTRU „STUDIILE DESPRE DRACULA”? CONSIDERAȚII ASUPRA CĂTORVA PUBLICAȚII RECENTE

BOGDAN POPA
(Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”)

Un tânăr occidental, un castel în munții de la granița Europei civilizate, un aristocrat înspăimântător, o luptă între binele ideal (dragoste, prietenie, cunoaștere) și răul absolut (mortul ne-mort, atotputernic, nemilos): clișeele romanului gotic par să se întâlnească în romanul lui Bram Stoker, *Dracula*¹. Cantitatea și calitatea cercetărilor de istorie, literatură, folclor sau mitologie asupra romanului gotic cu vampiri în general, asupra fenomenului Dracula în special, dar și asupra tuturor manifestărilor moderne impresionează². Interesul publicului larg este constant, chiar dacă industria cinematografică și scriitorii contemporani par să fie într-o permanentă încercare de a crea veritabile alternative la deja prea cunoscutul „Dracula”, prin reinterpretarea proiecțiilor contemporane asupra trecutului istoric sau prin revigorarea, într-o lume rațională, a aspectelor folclorice sau mitologice, sau prin simpla reluare a unor „rețete” de succes de casă create în urmă cu două secole.

Răspunzând intereselor personale, căutând răspunsuri la deviațiile a ceea ce pare a fi un joc transformat în realitate, încercând, în fond, să analizeze științific motivele acestei fascinații pentru (ne)moarte – după părerea noastră, nimic altceva decât o formă a constanței iluzii a vieții eterne –, lumea academică (nu neapărat doar cea vest-europeană sau nord-americană) analizează constant fenomenul pe care îl vom denumi generic „vampirism”. Este remarcabil faptul că un *Journal of Dracula Studies*, cu materiale *peer-reviewed*, este publicat în ediție electronică³ și tipărită.

¹ Vezi [Nicolae Păduraru], *History of Castle Dracula*, București, f. a., p. 2–9.

² Vezi, pentru o sinteză, ampla enciclopedie alcătuită de J. Gordon Melton, *The Vampire Book. The Encyclopaedia of the Undead*, Detroit, Washington, London, 1994.

³ Vezi http://blooferland.com/drc/index.php?title=Journal_of_Dracula_Studies (ultima consultare: 2 iulie 2010).

În 2008, „studiile despre Dracula” s-au îmbogățit prin apariția volumului *Bram Stoker's Notes for Dracula*⁴. În 2009 a văzut lumina tiparului traducerea în limba română a cărții lui Matei Cazacu, *Dracula*⁵, scrisă în limba franceză și apărută mai întâi la Paris în anul 2004. Tot în 2009 a văzut lumina tiparului, sub coordonarea lui Mark Benecke, o lucrare de mică întindere, intitulată *Vampire unter uns!*⁶

Vom încerca să așezăm aceste trei noi contribuții într-un cadru mai vast, fără a avea pretenția de a acoperi întreaga literatură a problemei. În prima parte a prezentului studiu ne vom opri asupra publicațiilor istorice și literare de la sfârșitul secolului al XIX-lea, perioadă pentru care se poate afirma că Vlad Țepeș, voievod care își făcea treptat intrarea în mitologia istorică românească, și contele Dracula, personajul scriitorului Bram Stoker, duceau existențe paralele. Partea a doua va încerca să surprindă argumentele și contra-argumentele tezei identității (absolute) dintre Vlad Țepeș și Dracula, emisă în 1972 de Raymond McNally și Radu Florescu. În partea a treia ne vom opri asupra structurii, noutăților și implicațiilor celor trei publicații menționate mai sus pentru cercetarea actuală.

Teza acestei contribuții este că, în urma aparițiilor editoriale din 2008–2009, „studiile despre Dracula” („Dracula studies”, definiție de lucru pe care o vom folosi pentru a desemna totalitatea cercetărilor de istorie, folclor, literatură, mitologie, sociologie sau psihologie) se află din nou la un moment de răscruce, mai degrabă decât la un sfârșit de drum.

1896-1897: Vlad Țepeș și contele Dracula

Se poate afirma cu certitudine că la sfârșitul secolului al XIX-lea Vlad Țepeș și contele Dracula duceau existențe absolut paralele. Totuși, la începutul anilor 1970, când Raymond McNally și Radu Florescu au lansat controversata și influenta teorie din *In Search of Dracula*, istoriografia românească nu se afla la prima polemică asupra raporturilor dintre faptele și faima lui Vlad Țepeș.

Într-un moment în care informația istorică era încă deficitară iar sensibilitățile naționale se aflau la apogeu, Ioan Bogdan, cu mijloacele istoricului pozitivist, cât și prin aplicarea unor teorii psihologice, a scris *Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui*. El își începea cercetările prin a tăgădui statutul de erou național, de domnitor viteaz și drept al lui Vlad Țepeș, ipoteza sa fiind că celebrele povestiri germane reprezentau izvoare credibile, ce suplineau absența celor interne și contraziceau legende românești sau rusești. Cu sprijinul teoriilor elaborate de

⁴ *Bram Stoker's Notes for Dracula. A Facsimile Edition. Annotated and Transcribed by Robert Eigheten-Bisang and Elizabeth Mille*, Jefferson, Londra, McFarland & Company, 2008.

⁵ Matei Cazacu, *Dracula*, București, Humanitas, 2008.

⁶ Mark Benecke, *Vampire unter uns!* [Vampirii printre noi!], Rudolstadt, Roter Drache, 2009.

psihiatrul Valentin Magnan, Ioan Bogdan argumenta nebunia lui Vlad Țepeș⁷. Greșea însă atunci când afirma că Vlad Călugărul i-a fost fiu, fapt care însă îi sprijinea argumentația⁸.

Deși bine documentată, corectând anumite erori documentare ale lui Ioan Bogdan, reacția lui Gheorghe Ghibănescu a fost, la origine, neîndoielnic, națională și emoțională. Recunoscând meritele demersului lui Ioan Bogdan, Gheorghe Ghibănescu începea prin a acuza faptul că un „admirator al politicii ungurești” încerca să transforme un domnitor viteaz și drept într-un tiran, deși tortura fizică ar fi fost o practică firească pentru evul mediu⁹.

Polemica dintre Ioan Bogdan și Gheorghe Ghibănescu nu a rămas fără ecou, pozițiile cu implicații ideologice ale celor doi istorici fiind dublate de un interesant schimb de argumente științifice și de punerea în valoare a unor izvoare noi. Dar aceasta arată ezitățile, limitele¹⁰ și impactul naționalismului asupra începuturilor „școlii critice” în istoriografia românească.

Ceea ce lipsea, în chip cu totul firesc, din scrierile lui Ioan Bogdan și Gheorghe Ghibănescu, era elementul folcloric. Cercetări științifice privind superstițiile românești despre moroi sau strigoi – un alt gen de mort viu, spre deosebire de vampir – s-au întreprins abia din primele decenii ale secolului al XX-lea¹¹. În restul Europei, încercările de a înțelege un fenomen aparent supranatural datează din secolul al XVIII-lea. Confruntându-se cu cazuri evidente de morți dezgropați pentru a opri transformarea acestora în moroi, autoritățile austriece au pornit anchete pentru a elucida așa-numita *Siebenbürgische Vampyrkrankheit*. Foarte des citat, raportul trimis la Viena de chirurgul militar Georg Tallar poate fi citit ca o mostră de birocrăție, dar și ca o mărturie a reușitelor și eșecurilor Epocii Luminilor¹².

⁷ Vezi Ioan Bogdan, *Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui. Studiu critic*, București, Editura Librăriei Socec & Comp., 1896, p. 3–4, 15, 41, 46.

⁸ *Ibidem*, p. 49.

⁹ Vezi Gheorghe Ghibănescu, *Vlad Țepeș (Studiu critic)*, în „Arhiva. Organul Societății Științifice și Literare din Iași”, an VIII, nr. 7–8, 1897, p. 374–375, 382.

¹⁰ Dincolo de controversele legate de Vlad Călugărul, semnificativ este faptul că prima monografie dedicată lui Vlad Dracul a apărut la aproape trei decenii de la polemica dintre Ioan Bogdan și Gheorghe Ghibănescu; vezi Ilie Minea, *Vlad Dracul și vremea sa*, Iași, Viața românească, 1928.

¹¹ Vezi recenzia lui Teodor Pamfile, *Gh. F. Căușanu: Superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi și nouă*, în „Ion Creangă”, an VII, nr. 6, iunie 1914, p. 161–163. Lucrarea recenzată fusese singura candidatură prezentată la concursul organizat de Academia Română. Vezi și N. I. Dumitrașcu, *Despre strigoi (moroi)*, în „Ion Creangă”, an VII, nr. 6, iunie 1914, p. 163–166, unde autorul analiza superstiții și cazuri de strigoi din Oltenia, pentru a concluziona că un asemenea fenomen este „departe de acel punct, de unde să înceapă adevărata civilizație”.

¹² Vezi Valeriu L. Bologa, *Raportul din 1756 al unui chirurg german despre credințele românilor asupra moroilor*, în „Anuarul Arhivei de Folclor”, III, 1935, p. 159; Ion Mușlea, *Practici magice și denumirea lor în circularele episcopiești [sic!] și protopopești dela începutul veacului trecut*, în „Anuarul Arhivei de Folclor”, VII, 1945, p. 128–129.

Vampirul, ca element folcloric, a fost personajul distinctiv al romanului publicat în 1897 de Bram Stoker. Scriitorul a suprapus o poveste despre lupta dintre bine și rău peste frica ancestrală de mortul-nemort, neinfluențată de încercările raționale de a înțelege fenomenul. A adăugat o (inevitabilă) poveste de dragoste și, conștient sau inconștient, un conflict între o Europă Apuseană așezată și una Estică încă într-atât dominată de incertitudini și mister încât devine un pericol pentru partea civilizată a continentului. Analiza simbolisticii literare, întreprinsă de Vesna Goldsworthy, este edificatoare din acest punct de vedere¹³. Cât de conștient era Bram Stoker de punctul său de vedere este dificil de spus. Cert este că tot ce știa despre Transilvania provenea din cărți sau discuții. În opinia Vesnei Goldsworthy, scriitorul irlandez „jongla” cu informațiile de care dispunea¹⁴. Chiar dacă documentarea sa a fost foarte serioasă, aspect asupra căruia vom reveni, acuratețea informațiilor nu pare să fi contat pentru intriga propriu-zisă. Astfel, contele Dracula este un boier secui din Transilvania, țara tuturor superstițiilor, locuită mai degrabă de slovaci decât de germani, maghiari, secui și românii descendenți ai dacilor, unde se călătorește în *Leiterwagen* pe drumuri ținute stricate de *hospodari* pentru a preîntâmpina măcar astfel invaziile otomane¹⁵. Inexactitățile din partea introductivă a romanului sunt numeroase.

Mult discutat, esențial pentru problema identității dintre Vlad Țepeș și Dracula, este un fragment în care apare numele Arminius, profesor la Universitatea din Budapesta, identificat unanim cu învățatul maghiar Arminius Vambery. Dar, dacă prima parte din informațiile pe care acesta le transmite grupului ce îl vâna pe conte are o susținere istorică evidentă (Dracula este voievodul care i-a urmărit pe otomani dincolo de Dunăre, în propriul imperiu), urmarea reintră în sfera realității transformate prin fantezie: un pact semnat cu diavolul, secrete învățate la școala solomonarilor aflată lângă lacul de munte Hermanstadt, alăturarea termenului „vampir” lângă numele Dracula într-unul din manuscrisele medievale¹⁶.

Inexactitățile lui Bram Stoker sunt numeroase și cel mai probabil voite, din motive ce țineau, cel mai probabil, de logica ficțiunii literare. Acestea par mai degrabă să fi contribuit la succesul romanului, decât să fi impietat asupra sa. Industria cinematografică a preluat rapid și a îmbogățit tema literară. Cea turistică a prosperat: chiar și în România anilor 1980 s-a construit un hotel în formă de castel tocmai în locul în care autorul irlandez a situat o parte din acțiunea cărții sale (ceea ce face ca problema turismului cultural în România comunistă să ceară o analiză viitoare, de sine stătătoare).

¹³ Vezi Vesna Goldsworthy, *Inventarea Ruritaniei. Imperialismul imaginației*, București, Curtea Veche, 2002, p. 94.

¹⁴ *Ibidem*, p. 90.

¹⁵ Vezi Bram Stoker, *Dracula*, Ware, Wordsworth, 2000, p. 3, 4, 8, 25.

¹⁶ *Ibidem*, p. 200.

Pentru presa occidentală, popularitatea personajului literar și cinematografic Dracula a ușurat comparația cu Nicolae Ceaușescu¹⁷. Acesta este unul dintre elementele ce au întârziat până în 1990 apariția romanului în limba română, deși Duncan Light, citând interviuri de istorie orală, dar și câteva lucrări apărute în anii 1970, susține că încă din acea perioadă, dacă nu chiar din anii 1920–1930, se pregătea o ediție în limba română, pe care doar teza identității dintre personajul literar și Vlad Țepeș, propusă în 1972 de Radu Florescu și Raymond McNally ar fi oprit-o definitiv¹⁸.

1972: Vlad Țepeș-Dracula

Raymond McNally (1931–2002) și Radu Florescu (n. 1925) au pornit de la o idee clară. Pentru cei doi universitari, Bram Stoker a scris un roman de ficțiune, dar cu un personaj central cu totul și cu totul real: „Dracula a fost, de fapt, un prinț muntean real din secolul al XV-lea, care a fost adesea descris în documentele contemporane germane, bizantine, slave și turcești și în povestirile populare de groază ca un conducător groaznic, crud și posibil dement. A fost cunoscut mai ales pentru cantitatea de sânge pe care o vărsa fără discriminări [...]. Mintea sa ingenioasă a născocit tot felul de torturi, atât fizice cât și psihice”¹⁹.

Apărându-și teza identității dintre un personaj istoric real din secolul al XV-lea (Vlad Țepeș) și unul literar, fictiv, de la sfârșitul secolului al XIX-lea (contele Dracula), Raymond McNally surprindea un aspect esențial al cercetărilor de istorie, literatură sau folclor dedicate celor două figuri: imposibila lor separare²⁰. În sprijinul propriei teorii, Raymond McNally cita anumite pasaje din romanul lui Bram Stoker. Totuși, ce credibilitate ar mai putea avea un autor care a mers până acolo încât a prezentat șarpele Glykon drept un predecesor al dragonului, elementul heraldic al Drăculeștilor²¹?

Aceeași idee, dar dintr-o perspectivă diferită, se întâlnește și la Ștefan Andreescu: „Vlad Țepeș este unul dintre puținii domni români a căror biografie nu se poate reconstitui în afară de legendă”²². Dar Ștefan Andreescu nu se referea într-atât la povestirile medievale, care generează încă interpretări interesante asupra

¹⁷ Vezi Rodica Iulian, *Dracula sau triumful modern al vampirului*, București, 2004, p. 8.

¹⁸ Vezi Duncan Light, „When was *Dracula* first translated into Romanian?”, în *Journal of Dracula Studies*, no. 11, 2009, p. 57.

¹⁹ Raymond McNally, Radu Florescu, *In Search of Dracula. A true history of Dracula and vampire legends*, New York, Warner, 1973, p. 15.

²⁰ Vezi Raymond McNally, *Separation Granted; Divorce Denied; Annulment Unlikely*, în „Journal of Dracula Studies”, 1, 1999.

²¹ Vezi Raymond McNally, Radu Florescu, *The Essential Dracula. A Completely Illustrated & Annotated Edition of Bram Stoker's Classic Novel*, New York, 1979, p. 231.

²² Ștefan Andreescu, *Vlad Țepeș (Dracula). Între legendă și adevăr istoric*, București, Editura Enciclopedică, 1998, p. 5.

funcționalității lor în societatea vremii²³, cât la cele create în jurul aceluși Dracula imaginat de Bram Stoker.

Structura cărții din 1976 (la 500 de ani de la moartea lui Vlad Țepeș) a istoricului român, republicată în 1998, este grăitoare. Prima parte era dedicată biografiei lui Vlad Țepeș, cea de-a doua „legendei”. Foarte critic la adresa tezilor și argumentațiilor lui Raymond McNally și Radu Florescu, Ștefan Andreescu insistă asupra necesității unor lecturi disociate – romanul lui Bram Stoker ca act literar, pe de o parte, iar pe de altă parte legenda medievală ca obiect de studiu al specialiștilor în istoriografie²⁴.

Deși a apărut în același an aniversar, 1976, ca și cartea lui Ștefan Andreescu, monografia lui Nicolae Stoicescu despre *Vlad Țepeș* a insistat asupra originilor medievale ale mitului și imaginii lui Vlad Țepeș în secolul al XIX-lea, fără a zăbovi prea mult asupra versiunii lui Bram Stoker despre Dracula, subliniind totuși incompatibilitatea dintre personalitatea istorică și personajul literar²⁵.

În 1978, în urma ecurilor științifice și a succesului de public înregistrat de Raymond McNally și Radu Florescu, Ion Stăvăruș a lansat un studiu construit pe aceeași structură – biografia lui Vlad Țepeș în paralel cu legendele despre el, antologând și analizând cu acest prilej deja cunoscutele povestiri medievale germane, rusești și românești²⁶.

2009: sfârșitul „studiilor despre Dracula”?

Modalitatea în care Bram Stoker a ordonat informația istorică, geografică și folclorică de care dispunea este cunoscută încă din anii 1970. Dar notele sale, manuscrise sau bătute la mașină, au fost tipărite abia în 2008. Paradoxal la prima vedere, descoperirea acestora s-a datorat tocmai lui Raymond McNally și Radu Florescu²⁷.

Nu vom insista asupra „notelor privind intriga” romanului, care țin strict de construcția literară. În schimb, ceea ce toți cercetătorii afirmă încă de dinaintea publicării notelor de lectură ale autorului devine acum cunoscut publicului larg. Fără a avea siguranța că Bram Stoker și-a citit întreaga bibliotecă personală, lista cărților cuprinse de aceasta arată că, cel puțin teoretic, documentarea pentru partea folclorică și istorică a fost una temeinică²⁸. Pentru a da cititorilor săi senzația realității, Bram Stoker a studiat atent inclusiv mersul trenurilor²⁹.

²³ Vezi teza principelui condamnat pentru neîndeplinirea datoriei de conducător, propusă de Samuel Pakucs-Willcoks, *Michel Beheim's Dracula Song as a Dark Mirror for Princes*, în „Studii și materiale de istorie medie”, XXV, 2007, p. 187.

²⁴ Vezi Ștefan Andreescu, *op. cit.*, p. 294, 300-301.

²⁵ Vezi Nicolae Stoicescu, *Vlad Țepeș*, București, Editura Academiei RSR, 1976, p. 200.

²⁶ Vezi Ion Stăvăruș, *Povestiri medievale despre Vlad Țepeș-Draculea. Studiu critic și antologie*, ediția a II-a revăzută, București, Editura Univers, 1993.

²⁷ Vezi *Bram Stoker's Notes for Dracula. A Facsimile Edition. Annotated and Transcribed by Robert Eigheten-Bisang and Elizabeth Miller*, Jefferson, Londra, McFarland & Company, 2008, p. 3.

²⁸ *Ibidem*, p. 313.

²⁹ *Ibidem*, p. 85.

Lecturile lui Bram Stoker au inclus varianta prescurtată a textului despre superstițiile românești din cartea semnată de Emily Gerard, *The Land beyond the Forrest*³⁰. „Dracula”, ca nume de personaj, provenea de la William Wilkinson³¹. Alte lecturi despre spațiul românesc au fost A. F. Crosse, *Round About the Carpathians*, apărută la Londra în 1878 (de unde a folosit informații despre alimentație, călătoria cu trăsura sau populațiile țigănești)³² și E. C. Johnson, *On the Track of the Crescent*, apărută tot la Londra în 1885 (citind din nou despre alimentație, dar și despre satele slovacilor și secuilor din Ardeal, istoria românilor și maghiarilor sau portul popular)³³.

Concluzia lui Elizabeth Miller și Robert Eighteen-Bisang, editorii volumului, este simplă: „notele lui Bram Stoker pentru *Dracula*, nu numai că relevă geneza unui roman, dar servesc și ca primi pași făcuți în crearea unui mit modern. Ele oferă o bogăție de perspective din interiorul acestei povești de *patologie spirituală* [...] care transcende talentul autorului în calitate de scriitor, pentru a ne vorbi astăzi în limbajul fără vârstă al mitului”³⁴.

Matei Cazacu, colaborator al lui Raymond McNally și Radu Florescu în timpul petrecut de aceștia pentru documentare în România socialistă³⁵, a păstrat structura Vlad Țepeș – Dracula, îndepărtându-se însă de concluziile celor doi universitari nord-americani. Prima parte a cărții sale este rezervată istoriei domnitorului muntean și nu vom insista asupra acesteia. Partea a doua alunecă însă dinspre analiza surselor istorice spre literatură și cinematografie, pentru a reveni la istorie într-o încercare de a tranșa chestiunea „vampirismului” lui Vlad Țepeș. Oricât de ciudat ar părea un asemenea demers, realizat prin ampla citare a surselor despre strigoi și comparația cu faptele cunoscute din biografia lui Vlad Țepeș, concluzia autorului este evidentă: „chiar dacă nu era vampir, Vlad Țepeș a trăit într-o țară al cărei popor credea cu tărie în aceste fapte ale nopții. Și continuă să creadă, cel puțin în Oltenia³⁶, dar fără să-l identifice pe Dracula cu una dintre ele. Și e mai bine așa”³⁷.

Se remarcă analiza posibilelor surse literare ale lui Bram Stoker, Matei Cazacu avansând ipoteza romanului Mariei Nizet, *Le Capitaine Vampire*, ca sursă a intrigii propriu-zise a romanului. Titlul subcapitolului (*Stoker, plagiator?*)³⁸ este provocator și trimite către cunoscutele încercări literare anterioare celei a scriitorului irlandez.

³⁰ *Ibidem*, p. 121–126.

³¹ *Ibidem*, p. 245.

³² *Ibidem*, p. 211–212.

³³ *Ibidem*, p. 221–233.

³⁴ *Ibidem*, p. 294.

³⁵ Vezi Raymond McNally, Radu Florescu, *In search of Dracula*, și urm., p. 5.

³⁶ Referire la cazul petrecut la Marotinu de Sus (județul Dolj) în 2004, mediatizat și în străinătate; vezi <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/the-real-vampire-slayers-397874.html> (ultima consultare: 7 iulie 2010).

³⁷ Matei Cazacu, *Dracula*, București, Humanitas, 2008, p. 376.

³⁸ *Ibidem*, p. 326–341.

Volumul colectiv *Vampire unter uns!* pare să anunțe un conținut senzaționalist. La o lectură superficială a cuprinsului, interviul cu o persoană care se consideră vampir pare să confirme această primă impresie³⁹. Interviul cu persoana-vampir din zilele noastre explică implicațiile reale, adânci, ale combinației dintre artă, mit, superstiție și succes sau eșec personal și social.

La structura deja obișnuită (Vlad Țepeș și Dracula, așadar paralela dintre istorie și mitul literar/cinematografic) au fost adăugate elemente noi, datorate cercetărilor psihosociale, medicale sau artistice asupra grupurilor sau indivizilor într-atât de cucerii de poveste încât își trăiesc existența cotidiană ca și cum superstițiile ar fi adevărate. Contribuția Ewelinei Wawrzyniak merge exact în această direcție, prin analiza asupra curentelor artistice și a stilului de viață „gothic”⁴⁰, precum și a unor concepte precum rușine, frică sau neînțelegere.

Pe o structură asemănătoare raportului medicului militar Georg Tallar din 1724, coordonatorul lucrării, Mark Benecke, a introdus și câteva considerații de medicină legală asupra vampirismului (precum explicația posibilei existențe a sângelui proaspăt în cadavre)⁴¹, probabil într-o încercare de a contrabalansa cu argumente științifice transpunerile practice actuale ale superstițiilor și miturilor⁴².

Concluzii: „studiile despre Dracula” la răscruce

Mai degrabă decât un sfârșit de drum, prin punerea la dispoziția publicului științific și diletant a întregului laborator al unui scriitor de la începutul secolului al XX-lea, „studiile despre Dracula” se află astăzi la o răscruce. Dacă, în ceea ce privește romanul lui Bram Stoker, analizele literare, istorice, folclorice sau psihologice reprezintă deja studii punctuale, încercarea de a lega personajul istoric cu cel literar a contribuit la adâncirea unui mit accentuat de artele literare și cinematografice, suprapus peste o frică ancestrală, ce a generat superstiții încă prezente în lumea de astăzi.

Permisivitatea societății contemporane a îngăduit cvasi-oficializarea unor moduri de a trăi existența cotidiană ce țin mai mult de „escapism” și teribilism (vezi cazul „gothic-ului”) decât de superstiții (vezi profanările ritualice de morminte din Oltenia, menționate mai sus). Aceste fenomene, deși aparent anacronice unul în raport cu celălalt, coexistă totuși. Etnologia, psihologia și sociologia au potențialul de a adăuga „studiilor despre Dracula” propriile viziuni, completându-le pe cele literare, istorice și folclorice, deja obișnuite.

³⁹ Vezi Mark Benecke (coord.), *Vampire unter uns!*, Rudolstadt, Roter Drache, p. 29–49.

⁴⁰ Vezi Ewelina Wawrzyniak, *Einige Gedanken zu Gothik aus psychologischer Sicht*, în Mark Benecke (coord.), *op. cit.*, p. 58.

⁴¹ *Ibidem*, p. 63. Vezi, pentru comparația cu o analiză din perspectiva etnologică, Paul H. Stahl, *Le sang et la mort*, în Dagmar Burhart (coord.), *Körper, Essen und Trinken im Kulturverständnis der Balkanvölker*, Berlin, Wiesbaden, Otto Harrassowitz, 1991, p. 170.

⁴² Vezi și cartea lui Massimo Introvigne, *La stirpe di Dracula. Indagine sul vampirismo dall'antichità ai nostri giorni*, Milano, Arnoldo Mondadori, 1997, o analiză convergentă asupra istoriei vampirismului și formelor sale literare, cinematografice, patologice sau social-culturale.

Rațiuni comerciale și artistice adaugă permanent elemente noi vampirismului contemporan. Dar, în ciuda acestui fapt, discuțiile științifice despre legătura, forțată după opinia noastră, între un Dracula literar, dar de inspirație folclorică, și un Vlad Țepeș evaluat strict pozitiv de societatea românească de azi, nu sunt desuete. Cartea lui Matei Cazacu vine să confirme indisolubila legătură dintre personajul istoric Vlad Țepeș și legenda sa. Îngroșată involuntar de Bram Stoker, ale cărui note arată că între documentare și varianta finală a unui roman nu există neapărat o identitate totală, legenda a crescut până la a trece în realitate, după cum o arată Mark Benecke și colaboratorii săi.

Cele trei cărți pe marginea cărora au fost scrise reflecțiile de mai sus arată că, dincolo de calculul comercial, rațiunea și iraționalitatea coexistă. Cunoaștem acum laboratorul scriitorului Bram Stoker, precum și implicațiile cotidiene ale versiunilor literare, cinematografice, muzicale, artistice ale unei superstiții ancestrale. „Studiile despre Dracula”, chiar dacă se concentrează de aproape patru decenii cu precădere pe tentativele de a confirma sau infirma o bizară coincidență, se află la răscruce.

THE END OF THE ROAD OR CROSSROADS FOR THE „DRACULA STUDIES”? REFLECTIONS ON SOME RECENT LITERATURE

Abstract

The present contribution aims to question the present state of the „Dracula Studies”, given some recent publications in the field of Dracula and vampire research. The main thesis is that the above-mentioned studies have not drained their resources and, as the new literature shows, they are at crossroads.